

Serpentine
Gallery

Centre for Possible Studies

ADT

Muliggørelser af det umulige

Serpentine Gallerys socialt engagerede kurateringspraksis

På den internationale samtidskunstscene eksperimenteres der for tiden med en række nye kuratoriske metoder og institutionsmodeller. I den senere tid er flere kunstinstitutioner eksempelvis begyndt at undersøge mulighederne for på den ene side at præsentere en række midlertidige, procesorienterede og socialt engagerede kunstneriske praksisser, ligesom de på den anden side forsøger at engagere forskellige – og ofte ganske fragmenterede – offentlighedsgrupper.¹ Sådanne kunstinstitutioner fungerer i stigende grad som sociale medieringssteder eller som det, kunstkritikeren Simon Sheikh omtaler som “the in-between, the mediator, interlocutor, translator and meeting place between art production and the conception of its ‘public’”.²

I forlængelse af Sheikhs ræsonnement vil jeg i min artikel fokusere på kunstinstitutionernes muligheder for at fungere som sociale medieringssteder, der formår at skabe kontaktflader mellem storbyens mange forskellige grupperinger. Mere specifikt vil jeg analysere, hvordan kunstinstitutioner kan kommissionere socialt engagerede projekter i offentlige rum, der betoner kunstprojekternes produktive genereringer af konflikt- og forhandlingssituationer i urbane kontekster, og som i særlig grad formår at gøre netop denne funktion til et politiserende, debatskabende og demokratisk engagerende aspekt ved udstillingsstedets virkemåde.

Denne problemstilling vil jeg undersøge med analytisk afsæt i en specifik institutionel praksis, nemlig Serpentine Gallerys *Edgware Road Project*. I artiklen vil jeg indledningsvis belyse, hvordan dette London-baserede projekt markerer sig ved at benytte en række kuratoriske virkemidler, der tydeliggør de latent tilstedeværende sociale konfliktforhold i samtidens storbyrum. Gennem analysen af et

<

Centre for Possible Studies 2010-2011, 64 Seymour Street, London W1H 5BW.

Foto: Peter Erni

konkret kunstprojekt vil jeg herefter diskutere, hvorvidt, og i så fald hvordan, en sådan socialt engageret kurateringsstrategi kan siges at være med til at skabe friktionsfyldte medieringssteder, hvor mange forskellige borgere kan mødes, brydes og forhandle byens rum.

Kuratering som social praksis

Edgware Road Project består af residencies, forskningsbaserede kommissionsprojekter og events realiseret i storbyens offentlige rum, der alle er kendetegnet ved at respondere på et specifikt område beliggende i den nordvestlige del af London. Det aktuelle program har været under udvikling siden 2009, men Serpentine's sociale engagement i det nærliggende byområde omkring Edgware Road rækker længere tilbage i tid, idet galleriet allerede i 2002 indledte et flerårigt samarbejdsprojekt med en lokal kommuneskole i kvarteret.³ Det galleriinitierede projekt er baseret på en procesorienteret og partcipatorisk kurateringsstrategi, der med et specifikt urbanitetsrelateret sigte søger at forholde sig til det immigrationsprægede område omkring Edgware Road. Dette område er kendetegnet ved en særlig sammensat stedslighed, der på kompleks vis knytter forbindelseslinjer mellem forskellige lokale og globale lokaliteter. Som kurateringsteoretikeren Paul O'Neill ganske præcist opsummerer det, fremstår *Edgware Road Project* som et forsøg på at eksperimentere med:

An open-ended approach to curating-in-and-for-place which considers the ways in which an interrelated programme of mobile projects might allow time for embedded artistic research to be undertaken, for research processes to be developed and for audiences to activate them. Rather than focusing on procedure or production, this approach to commissioning encourages art to engage beyond the confines of the gallery while questioning the notion of local and global publics and a fixed idea of publicness.⁴

Som det fremgår af citatet, er *Edgware Road Project* karakteriseret ved at operere med en langsigtet indsatsperiode, hvilket medarbejderne på Serpentine Gallery begrundet med, at det hermed i højere grad bliver muligt at engagere sig i stedets specifikke sociale problemstillinger. Som projektkurator Janna Graham påpeger: "Teasing out, even addressing social hierarchies and social issues takes time."⁵

For at muliggøre denne kuratoriske ambition bliver *Edgware Road Project* realiseret som et kollektivt og kollaboratorisk projekt. Frem for at operere med en enkelt ansvarlig kurator, som på traditionel vis udvælger kunstnerne, udstikker rammerne og udtænker deltagelsesbetingelserne, valgte Serpentine Gallery ved

projektets start at nedsætte en kollektiv vejledningsgruppe. Gruppen bestod af kurator Nav Haq fra det tværmediale samtidskunstcenter Arnolfini i Bristol, direktør William Wells fra det residency-husende kunstcenter kaldet Town House i Cairo samt direktør Christine Tohme fra The Lebanese Association for Plastic Arts, en ligeledes residency-faciliterende organisation ved navn Ashkal Alwan, der har base i Beirut.⁶ Denne vejledningsgruppe bidrog aktivt til beslutningsprocesserne, idet de forskellige medlemmer kom med anbefalinger til kunstnervalg og residency-programmer, som tog udgangspunkt i deres respektive netværk og arbejds erfaringer. Gennem en arbejdsproces bestående af møder og korrespondancer med såvel kommissionerede kunstnere som lokale beboere og interesseorganisationer forhandlede gruppen sig på den måde løbende frem til nye retninger for projektet.

Hvad angår fordringen om kollektivistiske og kollaboratoriske praksisser, er det i øvrigt bemærkelsesværdigt, at aktørerne fra lokalområdet omfatter et meget bredt udsnit af byens borgere. De deltagende samarbejdspartnere tæller blandt andre Al Arez Restaurant, Church Street Library, Church Street Neighbourhood Management, Church Commissions, Portman Estate, Dunya Restaurant, Gateway Primary School, Migrant Resource Centre, Goldsmiths Leverhulme Media Research Centre, St. Marylebone School, Al Shishawi Restaurant, Tyburn Convent, Westminster Academy, Westminster Libraries and Archives samt sexarbejderorganisationen x:talk. I et forsøg på at samle de mange tråde og koordinere det omfattende samarbejdsnetværk blev *Edgware Road Project* frem til 2014 i det daglige ledet af Janna Graham, der i 2009 blev ansat som såkaldt *Projects Curator*. En stillingsbetegnelse, som tydeliggjorde Serpentine Gallerys intention om at bygge bro mellem kunsthallens hidtil funktionsopdelte udstillings- og undervisningsafdelinger, og som arbejdsmæssigt implicerede at tage det overordnede ansvar for projektets løbende conceptualisering, organisering og realisering. Til at hjælpe sig med opgaven havde hun kuratorassistent Amal Khalaf, hvis særlige ansvar bestod i at gennemføre projektets lokalt forankrede forskningsaktiviteter og events i området på og omkring Edgware Road.

Fra mobilisering til konstituering af offentligheder

Som kuratorisk projekt er *Edgware Road Project* kendetegnet ved at arbejde med en særlig åben og afsøgende tilgang til storbyens forskellige offentlighedsgrupper. De inviterede kunstnere opfordres til at forholde sig specifikt til Edgware Road som lokalitet, ligesom de som oftest bliver udvalgt på baggrund af deres socialt engagerede kunstneriske praksisser.⁷ Kunstnerne bliver imidlertid ikke mødt med krav om at engagere sig i en på forhånd defineret problemstilling

eller begivenhed. De inviteres snarere til at involvere sig på baggrund af et frit defineret oplæg.

Den tilstræbte åbenhed i tilgangen til storbyens mange forskellige offentlighedsgrupper har imidlertid ikke alene at gøre med projektets kommissionsoplæg og residency-relaterede selektionsprocesser. Den har også været muliggjort af projektets mangeårige fysiske tilstedeværelse i lokalområdet. Projektet har siden dets påbegyndelse i 2009 haft skiftende stedslige baser i Edgware Road-kvarteret.⁸ Disse har dels fungeret som uformelle og offentligt tilgængelige mødesteder for kvarterets lokale beboere, butiksindehavere og interesseorganisationer, dels har de fungeret som kontorer for projektets ansatte, og dels har de fungeret som rammer for skiftende udstillinger samt som opbevaringssted for projektets løbende indsamling af dokumentations-, forsknings- og arkivmaterialer. De temporært installerede centre har været afgørende for projektets socialt engagerede *modus operandi*, idet de har muliggjort en høj grad af interaktion med lokale beboere, forretningsdrivende og organisationsarbejdere. Disse har enten kunnet frekventere stedet helt frit eller forpligtede sig mere fast på projekter over længere perioder af tid: Projekter, som de medvirkende – ifølge Amal Khalaf, der har bestyret centrene på daglig basis – ofte kommer til at føle et stærkere medejerskab af i sammenligning med de projekter, som i tidens løb er blevet afviklet på galleriets faste adresse i den fashionable Hyde Park.⁹

Gennem etableringen af de skiftende centre i området har *Edgware Road Project* ikke kun forsøgt at bidrage til mobiliseringen af allerede eksisterende offentligheder, men også til dannelsen af en række nye og hidtil ukendte. Denne intention kommer klart til udtryk i forhold til navngivningen af centrene. De skiftende centre har alle gået under betegnelsen *Centre for Possible Studies*. Som kurator Janna Graham påpeger, er realiseringen af et såkaldt *center for mulige studier* knyttet til ambitionen om at arbejde kollektivt, kollaboratorisk og på tværs af forskellige offentlighedsgrupper.¹⁰ Navnet henviser desuden til en socialt engageret praksis, som er kendetegnet ved altid at søge at problematisere eksisterende magtforhold, at genere praksisbaseret forskning på baggrund af lokalt fremstillede behov samt at lade ethvert samarbejde opstå på baggrund af det helt åbent formulerede spørgsmål om, hvad der kan tænkes at være muligt og ønskeligt i en specifik kontekst. Graham opsummerer den overordnede ambition bag projektet og idéen til centrenes navngivning på følgende måde:

The invention of a Centre for Possible Studies as a meeting place between local people, visitors to the Road and artists originates in the hope that it is possible to re-orient a series of existing practices towards the desire lines of

a local context. While difficult within a cultural framework in which artists are often positioned as heroic authors in relation to ‘communities’ (defined reductively and by external forces in terms of their culture, their problems and their needs), in which a litany of ‘studies’ are commissioned in the name of university careers and real-estate developments, and very infrequently by and at the hands of those whose lives are to be most impacted, the provocation of a possible study is to work across constituencies, to question relationships of power, to place the right to research in the hands of those for whom the results might be most important, and to begin each project with the question: what is possible?¹¹

CAMP: Det brugerdrevne arkiv

Edgware Road Project har allerede realiseret mange residency-ophold i løbet af dets hidtidige eksistensperiode. For at give et konkret og mere analytisk udfoldet indblik i *Edgware Road Projects* kuratoriske virkemåde vil jeg imidlertid, som nævnt indledningsvis, vælge at fokusere på et enkelt projekt. Min opmærksomhed vil blive rettet mod kunstnerkollektivet CAMPs projekt kaldet *edgwareroad.org* (2009-). At valget falder på netop dette projekt, skyldes for det første, at det er kendetegnet ved at forholde sig specifikt til byområdet omkring Edgware Road som et socialt sammensat sted. For det andet skyldes det, at projektet på ganske effektiv vis har formået at generere debatter herom blandt en række forskellige – og ofte indbyrdes uenige – offentlighedsgrupper.

Det Mumbai-baserede kunstnerkollektiv CAMP indledte oprindeligt deres residency-ophold ved Serpentine Gallerys *Edgware Road Project* i vinteren 2009.¹² Deres ophold udmøntede sig i skabelsen af det såkaldte *edgwareroad.org*, der har karakter af en frit tilgængelig publiceringsplatform. Publiceringsplatformen *edgwareroad.org* fungerer som et brugerdrevet arkiv, der sætter lokale borgere i stand til at indsamle viden om deres nærområde og til herefter at distribuere det redigerede materiale i form af magasiner, bøger, pamfletter og webcasts. CAMPs projekt udsprang af et ønske om at kreere en kollektiv og kollaboratorisk organiseret diskussionsplatform, der formelt set både skulle have karakter af et internetbaseret kommunikationsforum og af fysisk materialiserede printudgivelser. Indholdsmæssigt var hensigten med projektet først og fremmest at gøre det muligt for lokale beboere at udforske, dokumentere og debattere de mange forskellige historier, som knytter sig til området på og omkring Edgware Road.

At *edgwareroad.org* har karakter af et frit tilgængeligt designredskab, som inviterer til iværksættelsen af brugerdrevne og bottom up-initierede projekter, har blandt andet bevirket, at det onlinegenererede arkiv konstant er under

udvikling. Kunstnere såvel som designere og lokale beboere fra Edgware Road-området fortsætter løbende med at opdatere sitet med dokumentationsmateriale, undersøgelsesresultater og publikationer produceret i forbindelse med afviklingen af diverse stedsrelaterede projekter.¹³ At *edgwareroad.org* finder mange forskellige – og af kunstnerne og kuratorerne ofte uforudsete – anvendelsesmuligheder, er helt i overensstemmelse med projektets intention. Idéen, som ligger til grund for *edgwareroad.org*, er netop, at det skal drives af og for områdets beboere, og at det derfor skal forblive aktivt som site, også efter at Serpentine Gallerys *Edgware Road Project* officielt er ophørt med at eksistere.

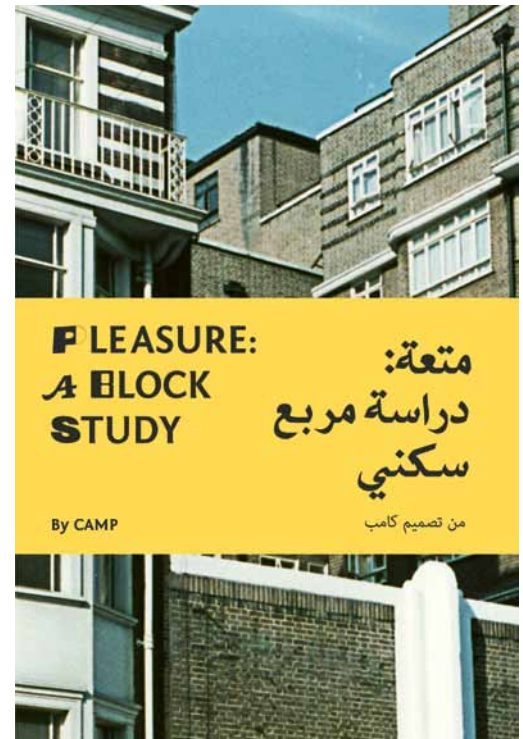
Ideen til *edgwareroad.org* opstod i forbindelse med CAMPs første residency-ophold i London, hvor de boede og arbejdede på Edgware Road. Her udførte kunstnerkollektivet det, som de kaldte *block studies*, det vil sige researchbase-rede studier knyttet til Edgware Road-kvarterets boligblokke, der blandt andet involverede gennemførelsen af en lang række interviews med stedets borgere. På et tidligt tidspunkt i projektfasen begyndte CAMP at knytte kontakter til en række af Edgware Roads tidligere og nuværende forretningsdrivende, hvoraf hovedparten var butiks- og restaurantsejere. De forretningsdrivende viste sig at besidde en stor viden om ejendommene på Edgware Roads forskellige og historisk foranderlige funktioner, ligesom de i flere tilfælde viste sig at ligge inde med store mængder af arkivmaterialer. For eksempel i form af fotografier, lejekontrakter, plantegninger, plakater og brevudvekslinger mellem kvarterets forretningsdrivende og diverse myndighedsinstanser.

Med henblik på at indsamle, udveksle og diskutere de mange forskellige fortællinger om brugen af ejendommene på og omkring Edgware Road besluttede CAMP sig for at danne en redaktionsgruppe bestående af lokale beboere. Redaktionsgruppen begyndte i perioden herefter at mødes regelmæssigt i et forsøg på at kortlægge kvarterets mangfoldige historier. Med afsæt i arbejdet tegnede der sig hurtigt et behov blandt medlemmerne af redaktionsgruppen for at kunne distribuere og cirkulere det indsamlede arkivmateriale på Edgware Road, sådan at der ville kunne genereres nye debatter på baggrund heraf, som igen ville kunne føde tilbage i det proces- og konfliktorienterede redaktionsarbejde. Behovet førte i første omgang til udarbejdelsen af seks forskelligt layoutede dækkeservietter, der hver især blev påtrykt et udvalg af dokumenter, billeder og tekster indsamlet til arkivet, og som alle blev distribueret på caféer og restauranter på Edgware Road. Desuden førte det til afholdelsen af en række arrangementer, hvor projektets foreløbige arkivfund blev fremlagt og diskuteret. Disse arrangementer fandt både sted som offentligt tilgængelige events på henholdsvis Serpentine Gallery og på caféer og restauranter på Edgware Road, ligesom de blev afholdt i form af såkaldte *invitee-only events* på Centre for Possible Studies.

Edgware Road som historisk kampplads

Siden har CAMP også publiceret en bog ved hjælp af designredskabet *edgwareroad.org*. Bogen bærer titlen *Pleasure: A Block Study* (2013), og den er udgivet som en tosproget publikation på henholdsvis engelsk og arabisk.¹⁴ Indholdsmæssigt former bogen sig som en undersøgelse af de historisk foranderlige forestillinger om og manifestationer af offentlige forlystelseskulturer i området omkring Edgware Road. Titlen, *Pleasure: A Block Study*, refererer til fænomener, som på forskellig vis har fungeret som centrale omdrejningspunkter for kunstnerkollektivet CAMPs projekt. Det første fænomen, *forlystelse*, fremstod for CAMP som et definerende træk ved Edgware Road; et fænomen, som har genereret mange af gadens konflikt- og forhandlingssituationer, som igennem tiden har fungeret som stridspunkt mellem forskellige befolkningsgrupper, og som på baggrund heraf har været med til fortsat at transformere det migrationsprægede område.¹⁵ Det andet fænomen, *en blok*, henviser til projektets stedsligt definerede undersøgelsesfelt, nærmere betegnet til den boligblok, som i dag strækker sig fra Edgware Road nummer 51-132.¹⁶ Det sidstnævnte fænomen, et *studie*, refererer ifølge CAMP til en undersøgelsesform, som søger at kortlægge såvel problemer som potentialer. Mere specifikt rummer CAMPs brug af termen imidlertid også en henvisning til projektets institutionelle rammesætning i form af det såkaldte Centre for Possible Studies, hvor kunst og lokalsamfundsbaseeret forskning ifølge kunstnerkollektivet “were proposed as practices whose contours or expressions were not pre-known, but were to emerge through encounters between artists, the neighbourhood, and the imaginations of those in the area”.¹⁷ Som det fremgår af citatet, finder man også hos kunstnerkollektivet CAMP en opmærksomhed omkring den særlige åbne og afsøgende tilgang i omgangen med områdets mange forskellige offentligheder, som jeg tidligere i artiklen har fremhævet som et karakteristisk træk ved *Edgware Road Projects* kuratoriske funktionsmodus.

Periodemæssigt strækker *Pleasure: A Block Study* sig fra de tidlige 1980'ere, hvor en række væsentlige transformationer af områdets etniske, sociale og kulturelle beboersammensætninger fandt sted. Forandringerne blev blandt andet forårsaget af tilstrømninger af henholdsvis arabiske, iranske og kurdiske forretningsdrivende, der – set i forhold til stedets hidtil dominerende beboer-

Forsiden af *Pleasure: A Block Study* (2013).

grupper bestående fortrinsvis af jøder og katolske irere – for størstepartens vedkommende var kendetegnet ved at være relativt velhavende og ved at dyrke en frisindet og lystbetonet underholdningskultur. De nytilkomne grupper opdyrkede hurtigt en kultur, der bød på filmforevisninger, videoudlejninger, mavedansforestillinger, koncerter, kasinoer og fashionable klubsener: En kultur, der ikke alene karambolerede med de fremherskende moralkodekser blandt områdets hidtidige beboere, men som ofte også udgjorde et stridspunkt i forhold til de på stedet gældende ordensreglementer og retningslinjer for udsænkningssbevillinger. *Pleasure: A Block Study* udforsker de ofte ganske tilspidsede konflikt- og forhandlingssituationer, som i løbet af de senere årtier har udspillet sig på vejen. Ved hjælp af tematisk relaterede, kronologisk fremadskridende, men ellers tilsyneladende ganske arbitrært sammensatte typer af arkivmaterialer fremskriver publikationen en fortælling om Edgware Road som et særligt friktionsfyldt kvarter. Det gør den ved at skildre forskellige forlystelseskulturer, politiske visioner, religiøst baserede moralforestillinger, bureaukratiske ordensreglementer og økonomiske interessesfærer, som igennem tiden har kollideret på Edgware Road, og som netop i kraft af disse sammenstød har været med til at forrykke og forskyde stedets historisk foranderlige ordener.

Konkret fremstilles disse konflikt- og forhandlingsgenererende effekter qua en kortlægning af de forskellige funktioner, som en bygning beliggende på adressen 51-53 Edgware Road har tjent i løbet af den temmelig tumultariske periode, som CAMP valgte som tidsmæssigt afsæt for deres såkaldte blokstudier. Bygningen åbnede oprindeligt i 1938 som en biograf ved navn Gala Royal. Biografen blev op igennem 1960'erne kendt som visningssted for importerede europæiske art-house-film, der ofte skabte skandale, blev underlagt censur og opnåede kultstatus. I 1981 blev stedet overtaget af en egyptisk forretningsmand, der i stedet begyndte at fremvise arabisksprogede film for at tiltrække en række nye publikumssegmenter blandt de senest tilkomne immigrantgrupper. Forretningsmanden fjernede desuden de forreste rækker i biografen, tilføjede en scene og tog initiativ til at opføre live shows i weekenderne i et forsøg på at øge stedets besøgstal. I midten af 1980'erne besluttede han at forøge stedets aktiviteter med videoudlejning såvel som med en arabisk avisbutik, et bibliotek, et rejsebureau, et vekslebureau, en frisør og en shawarmabutik. Stedet kom efterfølgende til at gå under navnet The Arabic Center, og på grund af den store succes skabt af centerets live shows besluttede ejeren at konvertere bygningens kælder til en natklub. Denne kom hurtigt til at fungere som et populært tilflugtssted – ikke mindst blandt ferierende arabere, der i perioden frekventerede London i stor stil i løbet af somrene. Klubben skiftede både navn og ejere ad flere omgange, og

den trak store publikummer blandt såvel lokale som tilrejsende. Men på grund af larm og systematiske omgørelser af de gældende regler for alkoholudskænkning og natlige åbningstider fungerede The Arabic Center samtidig tit som anstødssten blandt områdets øvrige beboergrupper, indtil det endte med at lukke endeligt i 1986.¹⁸ Selvom The Arabic Center ikke nåede at eksistere længe på adressen, medvirkede centeret ikke desto mindre til at tegne et karakteristisk billede af Edgware Road som et livligt, kontrastfyldt og konfliktgenererende byområde. Denne forestilling om gaden gør sig stadig gældende blandt mange londonere den dag i dag, hvor adressen i mellemtiden er blevet transformeret endnu en gang – denne gang til en arabisk restaurant kaldet Shishawi.

Som det fremgår af mine analyser, medvirkede CAMPs projekt – både i dets egenskab af interviewbaserede blokstudier, webbaseret publikationsplatform og trykt bogudgivelse – til at fremstille Edgware Road som et kontrastfyldt og konfliktfyldt forlystelseskvarter. Projektet bidrog samtidig med en historisk resonansbund, der tydeliggjorde, hvordan Edgware Roads sociale, etniske og kulturelle sammensathed – eller dens *throwntogetherness*, som man med en term lånt fra den kritiske kulturgeograf Doreen Massey ville kunne benævne den – ikke kun er et vilkår, som kendetegner gaden i dag.¹⁹ Det er derimod træk ved Edgware Road, som trækker tydelige spor tilbage i historien, og som lader sig aflæse qua de varierende ibrugtagninger af gadens bygninger, de fortsatte forhandlinger af kvarterets ordensreglementer og de skiftende forskydninger i gadens magtstrukturer.

CAMPs projekt satte fokus på gadens karakter af en konfliktbetonet kampplads, hvor forskellige – og ofte indbyrdes uenige – offentlighedsgrupper konstant strides om retten til at forstå, fortolke og forvalte det offentlige storbyrum. Som kunstnerkollektivet selv formulerer det, bestod ambitionen bag det socialt engagerede projekt følgelig i at udforske Edgware Road-kvarterets lokaliteter, kilder og uformelle arkivpraksisser i et forsøg på at tydeliggøre gadens ofte oversete stridsspørgsmål og på den måde gøre dem til genstand for fornyede forhandlinger.²⁰

Genereringer af forhandlingssituationer

Spørgsmålet, som melder sig, er imidlertid, om sådanne stridsspørgsmål er blevet tydeliggjort, det vil sige om CAMPs *edgwareroad.org* rent faktisk har *virket* i den forstand, at dissensprægede konflikt- og forhandlingssituationer kan siges at være blevet genereret. Mere specifikt vil mit spørgsmål i denne sammenhæng lyde, *om*, og i så fald *hvordan*, det socialt engagerede projekt kan siges at have bidraget til dannelsen af nye offentlighedsgrupper i området på og omkring

Fra CAMPs *Pleasure: A Block Study* (2013). Foto: Mohammed Al Nahas og Wael Abu Bakr.

Edgware Road. På baggrund af interviews foretaget med diverse beboere, forretningsdrivende, repræsentanter for ejendomsforeningen Portman Estate og medlemmer af Edgware Road Traders Association vil jeg argumentere for, at CAMPs projekt først og fremmest har bidraget til synliggørelsen en række modstridende interesseforhold mellem henholdsvis ejendomsforeninger og migrantvirksomhedsejere i området.²¹ Mere specifikt har projektet stillet skarpt på det faktum, at Portman Estate, der ejer størsteparten af ejendommene på Edgware Road, og områdets migrantvirksomhedsejere, der for størstepartens vedkommende er organiseret i Edgware Road Traders Association, i flere tilfælde har ligget i konflikt.

Som et konkret eksempel viste CAMPs blokstudier, hvordan en lokal pub ved navn *The Old English Gentleman* for nylig har fungeret som afsæt for konflikt- og forhandlingssituationer mellem henholdsvis Portman Estate og stedets nye lejer.²² Den nye lejer, Mohammed Khalil fra den nærvedliggende restaurant Al Arez, overtog stedet i 2009 med det formål at åbne endnu en libanesisk restaurant ved navn Al Arez Express.²³ Intentionen var at skabe et spisested, hvor der af religiøse årsager ikke ville blive udskænket alkohol. Da det blev bekendt for Portman Estate, at den gamle pub skulle omdannes til en libanesisk restaurant uden alkoholbevilling, resulterede det imidlertid i en lang og omfattende strid

om bevillingsspørgsmålet. Fra Portman Estates side blev striden omtalt som en kamp for at bevare den gamle ejendoms oprindelige funktion, det vil sige en alkoholudskænkende pub. Portman Estates ønske om at bibeholde The Old English Gentleman som en såkaldt *heritage pub* blev støttet af flere af områdets beboere, der – som en følge af de senere årtiers gennemgribende omkalfatringer af området – lagde vægt på behovet for at bevare nogle af de historiske og identitetsskabende markører på Edgware Road. The Old English Gentleman blev eksempelvis beskrevet som “the first pub on Edgware Road”, “the only pub on the main street” og “pretty much the only English place left on the street”.²⁴ Blandt størsteparten af gadens øvrige aktører blev Portman Estates kamp for at bevare ejendommen som en *heritage pub* dog i stedet anskuet som en indirekte måde, hvorpå den indflydelsesrige ejendomsforening stræbte efter at bibeholde en traditionel britisk dominans i området. En dominans, som i dette tilfælde blev stadfæstet på bekostning af de nytilkomne immigranternes ønsker om at sætte deres præg på gaden, blandt andet i form af alternative stedstilegnelser.

Portman Estates bevaringsforslag ledte efterfølgende til en juridisk og kontraktmæssig strid om alkoholudskænkning: En strid, som blev anført af Mohammed Khalil fra Al Arez-restauranten, og som mødte bred opbakning fra medlemmer af Edgware Road Traders Association såvel som fra et bredt

udsnit af gadens lokale beboere. CAMP søgte at belyse konfliktsituationen ved blandt andet at foretage interviews med en række af de involverede parter, ved at indsamle, redigere og publicere visuelt materiale om bygningens skiftende funktioner og ejerforhold, og ved at arrangere diverse debatarrangementer om emnet. Sidst, men ikke mindst søgte CAMP at nuancere og komplicere strids-spørgsmålet ved at vie en væsentlig del af deres publikation *Pleasure: A Block Study* til en samlende dokumentation af stedets konfliktfyldte, historisk omskiftelige og derfor også fortsat forhandlingsfunderede anvendelsesformer.

Den flerårige konflikt vedrørende omdannelsen af The Old English Gentleman resulterede i sidste instans i, at stedet åbnede som en libanesiske restaurant, der, som ønsket af den nye ejer, kom til at hedde Al Arez Express, til trods for Portman Estates ønske om at bevare pubbens oprindelige navn. Restauranten fik desuden lov til at omgå det først fremsatte krav om alkoholservering i stedets grundetage. Til gengæld lykkedes det Portman Estate at fastholde et krav om, at der fortsat skal være alkoholbeværtning på restaurantens udendørsarealer samt på stedets første etage. Da Al Arez Express den 24. september 2013 slog dørene op for offentligheden under afholdelsen af et officielt åbningsarrangement, blev der på stedets serveringsborde placeret en række papirdækkeservietter, der var blevet fremstillet af CAMP ved hjælp af publiceringsplatformen *edgwareoad.org*. Dækkeservietterne var påtrykt indsamlede arkivbilleder af stedet og dets skiftende ibrugtagninger, og en tekst lød som følger: “Pleasures can be relayed and multiplied, and travel in many ways. Space on the street on the other hand is limited, and hard fought.”²⁵

Kuratering som socialt engageret urbanisering

Som citatet viser, søger CAMP med deres projekt at stille skarpt på de konflikt- og forhandlingssituationer, der gennem tiden har udspillet sig på Edgware Road som et migrationspræget sted, og som i særlig grad har knyttet sig til gadens store og stadig skiftende udbud af forlystelsesaktiviteter. CAMPs projekt medvirker i den forstand til at tydeliggøre Edgware Roads forskellige – og ofte ganske friktionsfyldte – interesseforhold. Blandt andet bidrager projektet, som det fremgår af min analyse, til at fremhæve de modstridende agendaer, som kendetegner lokalt baserede organisationer som Portman Estate og Edgware Road Traders Association.

Sammenfattende kan man konstatere, at Serpentine Gallerys *Edgware Road Project* i almindelighed, og CAMPs bidrag hertil i særdeleshed, er kendetegnet ved at kaste et kritisk blik på storbyrummets karakter af heterogene, fragmenterede og magtinfiltrede zoner. Samtidig er det netop denne komplekse bymæs-

sige kontekst, som *Edgware Road Project*, qua sine ekstrainstitutionelle aktiviteter, søger at intervenere aktivt i forhold til. Som direktør Hans Ulrich Obrist spidsformulerer det, udforsker *Edgware Road Project* “the idea of curating as a form of urbanism, engaging with the social and political sites outside the gallery walls”.²⁶ Her er det selvsagt en vigtig pointe, at Obrist med sit begreb om kuratering som en form for urbanisering ikke refererer til de stort skalede, branding-orienterede og på forhånd skitserede byfornyelsesprojekter, som pt. er i færd med at blive iværksat i området omkring Edgware Road.²⁷ Obrist henviser derimod til *Edgware Road Projects* anderledes småt skalede, procesorienterede og socialt engagerede praksis, som søger at anskue stedets mange forskellige offentligheder som aktive samarbejdspartnere i den fortsatte forhandling af retten til byens offentlige rum. Med iværksættelsen af *Edgware Road Project* markerer Serpentine Gallery sig følgelig som en kunstinstitution, der stræber efter at operere kollektivistisk, kollaboratorisk og med afsæt i andre kontekster end kunstens egen. Som sådan eksperimenterer kunsthallen med en kurateringspraksis, der bidrager til at gentænke kunstinstitutionens funktionsmodus som et sted for friktionsfyldte forhandlinger. Det vil sige som et socialt medieringssted, hvor storbyens mange forskellige beboere kan mødes, brydes og etablere nye former for fællesskaber.

Denne artikel baserer sig på ph.d.-afhandlingen *Kunst i storbyens offentlige rum: Konflikt og forhandling som kritiske politiske praksisser*, der i 2015 blev indleveret og forsvaret ved KØS Museum for kunst i det offentlige rum og Københavns Universitet.

ABSTRACT

Enabling the impossible – Serpentine Gallery’s socially engaged curation

Lately, several art institutions have begun to explore the possibilities of presenting temporary, process based and socially engaged art practices. At the same time, they often seek to involve a series of different – and often rather fragmented – publics. Institutions such as these can be said to function as social spaces of mediation or as that, which the art critic Simon Sheikh has referred to as: “the in-between, the mediator, interlocutor, translator and meeting place between art production and the conception of its ‘public’”.

Following Sheikh’s line of argument, the article focuses attention on how art institutions can perform as social spaces of mediation by establishing contact zones between multiple different publics. More specifically, the article analyzes how art institutions can commission socially engaged art projects in urban spaces that contribute to the production of conflicts and negotiations as critical political practices. This discussion takes its

point of departure in a particular institutional practice, namely Serpentine Gallery's ongoing project entitled *Edgware Road Project*. Through a detailed analysis of a participatory project realized within this curatorial framework by the Mumbai based artist collective CAMP, I demonstrate how *Edgware Road project* experiments with a series of strategies that seek to expose existing conflicts in urban contexts, and I argue that this approach successfully contributes to the creation of friction filled platforms of mediation, where different publics can negotiate the rights to the city.

NOTER

- 1 Som nyere eksempler herpå hentet fra den angelsaksiske verden, der hidtil har markeret sig stærkt inden for dette felt, kan man pege på Hammer Museums *Art + Practice*, MOCAs *Engagement Party* og The Showrooms *Communal Knowledge* program.
- 2 Sheikh, 2005, p. 12.
- 3 Projektet kaldet *Dis-assembly* blev planlagt og afviklet af forhenværende kurator ved Serpentine Gallery, Sally Tallant. For en uddybende udlægning af dette projekt se O'Neill, 2011.
- 4 O'Neill, 2011, p. 190.
- 5 Graham: "What is a Possible Study", 2012, p. 23.
- 6 Her skal det bemærkes, at denne vejledningsgruppe ikke længere er aktivt fungerende, idet den blev afviklet som et led i *Edgware Road Projects* strategiske udvikling i retning af en stadig tættere lokal forankring.
- 7 O'Neill, 2011, p. 203.
- 8 *Edgware Road Project* havde først base i en nedlagt butik på Porchester Place, i 2010 flyttede projektet til større lokaler på Seymour Street, og frem til 2013 havde det til huse på Gloucester Place. På nuværende tidspunkt har projektet imidlertid ikke nogen fast base i området, da det – grundet den igangværende gentrificering – er blevet vanskeligt at låne lokaler gratis og uforholdsmæssigt dyrt at leje dem under normale kontraktforhold. I stedet opererer *Edgware Road Project* derfor nu med iværksættelsen af en række midlertidige events på diverse steder.
- 9 O'Neill, 2011, p. 193.
- 10 Graham, "What is a Possible Study", 2012.
- 11 Graham, "What is a Possible Study", 2012, p. 21.
- 12 Her skal det bemærkes, at CAMPs residency blev realiseret i et institutionelt samarbejde med Gasworks og The Arts Catalyst.
- 13 For en aktuel opdatering på arkivets omfang og indhold se: <http://edgwareroad.org/archive>
- 14 Bogen blev optrykt i et oplag på 1.000 eksemplarer. 100 eksemplarer blev uddelt ved en afholdt event i henholdsvis London og Dubai, 200 blev distribueret via Serpentine Gallery, 250 blev gratis omdelt på Edgware Road, blandt andet på gadens caféer og i boghandlen ved The Arabic Centre, og de resterende eksemplarer bliver nu distribueret af BROWNBOOK i Mellemøsten, USA og Storbritannien. En onlineversion af bogen er desuden tilgængelig på: <http://edgwareroad.org/browse>
- 15 CAMP, 2013, p. 2.
- 16 CAMP, 2013, p. 2.
- 17 CAMP, 2013, p. 2.
- 18 Stedet gik blandt andet under navnene Al Rimmel, Sultana's Palace og Hilal House. Pointen omkring de på stedet genererede kontroverser med beboere fra lokalområdet baserer sig blandt andet på avisartiklen "Residents can't Stomach Arabian Nights", publiceret i *Marylebone Mercury*, den 24. august 1984 (CAMP 2013: 88-89) samt på et interview med den forhenværende ejer af natklubben 1001 Nights og nuværende ejer af restauranten Shishawi, Andeel Hammad, foretaget af kunstnerkollektivet CAMP i foråret 2009.

- 19 Massey, 2005, p. 141.
- 20 CAMP, 2013, p. 2.
- 21 Disse tæller blandt andre Andeel Hammad, den forhenværende ejer af natklubben 1001 Nights og nuværende ejer af restauranten Shishawi, Ibrahim Al Nour, der er leder af Edgware Road Traders Association, Simon Mumford, som er udlejer på Edgware Road, Simon Loomes, der er repræsentant for Portman Estate, samt Ajit, der er lejer i beboelsesejendommen kaldet Forset Court. Interviews er blevet foretaget af Janna Graham, Amal Khalaf og medlemmer af kunstnerkollektivet CAMP i 2009.
- 22 CAMP, 2013, pp. 138-179.
- 23 CAMP, 2013, pp. 143-44.
- 24 Disse udtalelser stammer fra et interview gennemført i foråret 2009 med deltagelse af blandt andre Ashok Sukumaran fra kunstnerkollektivet CAMP og Ajit, der er mangeårig lejer i en lokal beboelsesejendom ved navn Forset Court.
- 25 CAMP, 2013, p. 175.
- 26 Graham, "What is a Possible Study", 2012, p. 11.
- 27 *Edgware Road Action Plan* er iværksat af byrådet, og handlingsplanens overordnede mål består bl.a. i at forskønne vejens fysiske fremtoning, øge sikkerhedskontrollen, brande bydelen med henblik på at kunne tiltrække udenlandske turister samt tilvejebringe en større social sammenhængskraft i lokalområdet. For en uddybende udlægning af planens vision og brandingstrategi se: http://transact.westminster.gov.uk/docstores/publications_store/Edgware_Road_Action_Plan.pdf

LITTERATUR

- CAMP: *Pleasure: A Block Study*, Serpentine Gallery og Brownbook, London og Dubai, 2013.
- Graham, Janna: "What is a Possible Study" in Janna Graham; Sophie O'Brien; Amal Khalaf; Lucia Pietroiusti og Rebecca Lewin (red.), *On the Edgware Road*, kat. Serpentine Gallery, London, 2012.
- Graham, Janna; Sophie O'Brien; Amal Khalaf; Lucia Pietroiusti og Rebecca Lewin (red.): *On the Edgware Road*, kat. Serpentine Gallery, London, 2012.
- Massey, Doreen: *For Space*, Sage Publications, London, 2005.
- O'Neill, Paul: "Edgware Road" in Paul O'Neill og Claire Doherty (red.), *Locating the Producers – Durational Approaches to Public Art*, Valiz, Amsterdam, 2011.
- Sheikh, Simon: *In the Place of the Public Sphere? Visual Cultures* no. 5, Critical Readers, Berlin, 2005.
- Steedman, Marijke (red.): *Gallery as Community: Art, Education, Politics*. Whitechapel Gallery, London, 2012.